

Norden som världens mest hållbara och integrerade region

Förslag till Handlingsplan 2021–2024

Vår vision 2030

Ett **konkurrenskraftigt** Norden

Tillsammans ska vi främja grön tillväxt i Norden baserad på kunskap, innovation, mobilitet och digital integration.

Ett **grönt** Norden

Tillsammans ska vi främja en grön omställning av våra samhällen och arbeta för koldioxidneutralitet och en hållbar cirkulär och biobaserad ekonomi.

Ett **socialt hållbart** Norden

Tillsammans ska vi främja en inkluderande, jämställd och sammanhängande region med gemensamma värderingar och stärkt kulturutbyte och välfärd.

Innehåll

Inledning	4
Ett grönt Norden.....	5
Ett konkurrenskraftigt Norden.....	12
Ett socialt hållbart Norden	18
Hur uppnår vi stärkt nordiskt samarbete på de prioriterade områdena.....	25

Inledning

Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region år 2030.

Det är kärnan i den vision för Nordiska ministerrådet som de nordiska statsministrarna antog i augusti 2019.

COVID19 innebär nya utmaningar globalt och för Norden, och ingår som en viktig genomgående aspekt på alla områden. Här har det nordiska samarbetet en viktig roll att spela för en ekonomisk återhämtning som är miljömässigt och socialt hållbar, samt driver på den gröna omställningen och underlättar effektivare erfarenhetsutbyte kring samhällsberedskap.

För att förverkliga visionen prioriteras tre strategiområden inom Nordiska ministerrådets arbete under de kommande fyra åren: [ett grönt Norden](#), [ett konkurrenskraftigt Norden](#) och [ett socialt hållbart Norden](#).

Parisavtalet och Agenda 2030 visar vägen, och Norden ska arbeta ännu ambitiösare och snabbare än övriga världen.

För att lyckas med det har samtliga fackministerråd och nordiska institutioner liksom Nordiska Rådet involverats för att ge konkreta förslag på projekt och prioriteringar. I högre grad än någonsin tidigare har också civilsamhället och näringslivet i Norden konsulterats.

Resultatet är denna [handlingsplan](#) för Nordiska ministerrådets arbete de kommande fyra åren som tar sin utgångspunkt i 12 mål kopplade till de strategiska prioriteringarna. Planen anger vad det nordiska samarbetet ska ha uppnått fram till år 2024 och hur ministerrådet bidrar för att nå dit genom att:

- Initiera, igångsätta och följa upp på politiska beslut som bidrar till utvecklingen mot att bli världens mest hållbara och integrerade region.

- Ta fram relevant kunskap och forskning som efterfrågas och används av de nordiska länderna.
- Föra samma nordiska aktörer för att lära sig av varandra och få bättre förståelse för varandra på tvärs av de nordiska länderna.
- Genomföra insatser som på ett konkret sätt underlättar för de nordiska medborgarna i deras vardag.

Målsättningen är hög och för att inte tappa fokus kommer arbetet kontinuerligt följas genom indikatorer för utvecklingen i Norden som helhet mot att bli världens mest hållbara och integrerade region, den bredare effekten av Nordiska ministerrådets arbete, och resultatet av ministerrådets enskilda insatser.

Samarbetet med civilsamhället och näringslivet kommer att vara aktivt under genomförandet av denna handlingsplan, både i form av ett nätverk för involvering som byggs upp, och genom löpande offentliga konsultationer.

Handlingsplanen kommer även att innebära att Nordiska ministerrådets arbete med hållbar utveckling, jämställdhet och barnrätts- och ungdomsperspektiv kommer att stärkas. Vårt internationella engagemang för hållbarhetslösningar och gemensamma värderingar i nordvästra Ryssland, i Arktis, i de baltiska länderna, i vårt västra grannskap och globalt blir mer målinriktat.

Nordiska ministerrådet kommer genomföra en halvtidsutvärdering av arbetet med visionen år 2022, i samband med en första statusrapportering till de nordiska statsministrarna. Därefter är planen att Nordiska ministerrådet genomför en slutrapportering av arbetet med visionen år 2024.

Ett grönt Norden

Ett grönt Norden

Tillsammans ska vi främja en grön omställning av våra samhällen och arbeta för koldioxidneutralitet och en hållbar cirkulär och biobaserad ekonomi.

Fram till år 2024 ska Nordiska ministerrådet:

- stärka forskning och utveckling och främjande av lösningar som stödjer koldioxidneutralitet och klimatanpassning, bland annat avseende transport-, bygg-, livsmedels- och energiområdet.
- bidra till att säkerställa biologisk mångfald och hållbart nyttjande av Nordens natur och hav.
- främja cirkulär och biobaserad ekonomi, hållbar och konkurrenskraftig produktion, hållbara livsmedelssystem samt resurseffektiva och giftfria kretslopp i Norden.
- göra det mycket enklare och mer attraktivt för nordiska konsumenter att prioritera hälsosamma och miljö- och klimatvänliga val med en gemensam satsning på hållbar konsumtion.
- bidra till en positiv utveckling i det internationella miljö- och klimatsamarbetet, bland annat genom att främja nordiska gröna lösningar i resten av världen.

Ett **grönt** Norden

Norden ska bli världens mest hållbara och integrerade region

Den strategiska prioriteringen *Ett grönt Norden* kopplar främst till följande globala hållbarhetsmål under Agenda 2030. Därutöver kopplar den strategiska målsättningen även till Parisavtalet målsättningar kring bekämpande av klimatförändringen. **Kompletteras med logga för SDG 6.**

Mål 1

Nordiska ministerrådet ska stärka forskning och utveckling och främjande av lösningar som stödjer koldioxidneutralitet och klimatanpassning, bland annat avseende transport-, bygg-, livsmedels- och energiområdet.

Klimatförändringen är en av mänsklighetens största utmaningar. Ska världen lyckas hejda den globala uppvärmningen i enlighet med vad länderna enats om i Parisavtalet krävs samarbete och politiska prioriteringar. Den nordiska statsministrarna har antagit en nordisk deklaration kring koldioxidneutralitet, som slår fast att de nordiska länderna ska arbeta för koldioxidneutralitet nationellt och internationellt. Det nordiska ledarskapet är centralt i den gröna återhämtning som behöver genomföras i spåren av covid-19-pandemin. Det nordiska samarbetet får nu en ännu starkare roll för att stödja de nordiska ländernas arbete med att motverka klimatförändringarna. Det innebär ökade resurser för att öka nordiskt samarbete på området de kommande åren.

Nordiska ministerrådet ska år 2021–2024:

- bidra med **ökad kunskap och forskning om lösningar** för att bekämpa klimatförändringarna och underlätta en snabb övergång till ett koldioxidneutralt Norden. Det berör bland annat grön omställning av transport-, energi-, bygg- och finanssektorn. En särskild forskningsinsats kommer genomföras för att ta fram forskning om grön samhällsutveckling och hållbar omställning. Insatsen innebär stärkt samarbete mellan flera politikområden. (1.9, 1.4+1.12, 4x40-puljen)
- säkra att Norden till år 2030 har världens mest konkurrenskraftiga, hållbara, integrerade, innovativa och användarvänliga **elmarknad**. (1.3)
- genomföra flera satsningar på klimatvänlig **energiteknikutveckling**, så som utveckling av förnybara bränslen och koldioxidavskiljning, användning och lagring. (1.1). Kunskap kommer tas fram kring effektiva åtgärder för att reducera klimatpåverkan av utsläpp från energisektorn med 90 %. (1.2)
- genomföra en ökad satsning för en hållbar och konkurrenskraftig **bygg- och bostadssektor** som bidrar till mindre hälso-, miljö- och klimatpåverkan. (1.9 och 1.15)
- genomföra en stor satsning för att påskynda en grön omställning av **transportområdet**, inklusive satsningar på fossilfria transporter. Här ingår att stärka samarbetet på transportområdet mellan de relevanta ministerierna i Norden. (1.9, 1.10, 4x40-puljen).
- ta fram kunskap om hållbar klimatanpassad **fysisk planering**, bland annat av infrastruktur och transportsystem. Här ingår även stärkt nordiskt kommunsamarbete om grön stadsplanering och utveckling.
- öka sitt utbildningssamarbete inom ramen för Nordplus, som är Nordiska ministerrådets program för livslångt lärande. Programmet kommer år 2021–2022 ha som fokusområde att förbereda **elever, studenter och vuxna** för en grönare framtid. Under perioden år 2023–2024 kommer fokus ligga på social hållbarhet. (1.7)

Mål 2

Nordiska ministerrådet ska bidra till att säkerställa biologisk mångfald och hållbart nyttjande av Nordens natur och hav.

Biologisk mångfald är en förutsättning för allt liv på planeten. Fungerande ekosystem gerskydd till skördar, pollinering av växter, mat från hav och land och bidrar till ett stabilt klimat. Detta är nödvändigt för vår välfärd och ekonomiska tillväxt. Nu ökar det nordiska samarbetet insatserna för att säkerställa robusta ekosystem.

Nordiska ministerrådet ska år 2021–2024:

- bidra till att utveckla en mer **hållbar förvaltning av naturresurser** på land och till havs för att stoppa förlusten av biologisk mångfald. Detta innebär bland annat att ta fram ökad kunskap om hur vi skyddar, bevarar och återställer naturen. (2.2)
- vidareutveckla **naturbaserade lösningar** för både biologisk mångfald och klimat. Detta innebär bland annat arbete med lösningar som ökar och bevarar kolinlagring i mark och hav. (2.2)
- öka insatserna för att **utveckla livsmedels- och fodergrödor** som är tåligare mot extremväder och klimatförändringar. Arbetet sker huvudsakligen på NordGen, Nordens gemensamma genbank och kunskapscenter för bevarande av växter, husdjur och skog. NordGens frösamling används för forsknings- och utvecklingsprojekt i hela Norden, bland annat för att få fram nya proteinkällor. (2.6)
- ta fram **forskning om akvakultur**, det vill säga odlad fisk och vattenlevande växter. Forskningen ska bland annat ge lösningar för en mer hållbar fiskodling på land och till havs i de nordiska länderna. (1.6)

Mål 3

Nordiska ministerrådet ska främja cirkulär och biobaserad ekonomi, hållbar och konkurrenskraftig produktion, hållbara livsmedelssystem samt resurseffektiva och giftfria kretslopp i Norden.

En mer cirkulär och biobaserad ekonomi är avgörande för att Norden ska kunna genomföra en grönomställning, nå klimatmålen och säkerställa den biologiska mångfalden. Nordenska vara en ekonomi med många möjligheter till materialanvändning, återvinning av produkter samt hållbar produktion av biomassa. Samarbetet ska bidra till att Norden tar väsentliga steg för att sluta kretsloppen och göra dem giftfria och resurseffektiva. Därigenom kan vi kapa kostnader, skapa nya affärsmöjligheter och bygga en hållbar framtid.

Nordiska ministerrådet ska år 2021–2024:

- öka kunskapen kring och främja omställningen till en mer **cirkulär ekonomi och giftfria kretslopp**. Det innebär bland annat att genomföra insatser för att främja utbud och efterfrågan på lösningar för cirkulär ekonomi, inte minst genom offentlig upphandling. (3.3)
- verka för att Norden ska bli ledande inom **cirkulära, klimatneutrala och hållbara affärsmodeller** för näringslivet (3.3, 3.4). Syftet är att ta fram åtgärder som påskyndar cirkulär ekonomi och koldioxidneutralitet, bland annat genom arbete med företagens rapportering kring socialt ansvar och gröna data.
- genomföra en satsning för att göra Norden ledande inom **hållbar mineralproduktion** (3.2). Insatsen ska säkerställa metoder för hållbar, spårbar och klimatneutral utvinning av mineral.
- genomföra en insats kring **tillväxt och grön omställning på landsbygden**. Fokus ligger på förmågan att hantera akuta kriser kopplade till klimatförändringen (3.9). Det handlar om att klimatanpassa det nordiska jord- och skogsbruket samt fiske- och vattenbruket för att göra dem mer motståndskraftigt mot extremväder.
- arbeta för att förebygga landbaserade utsläpp och minska plastavfall och mikroplaster i havet genom att stödja insatser för att nå en minskad och bättre användning av plast i fiske, och havnäringen och på land. Detta görs bland annat genom att ta fram kunskapsunderlag och konkreta åtgärder kring bekämpandet av plastavfall i havet (3.10, 1.3)

Mål 4

Nordiska ministerrådet ska göra det mycket enklare och mer attraktivt för nordiska konsumenter att prioritera hälsosamma och miljö- och klimatvänliga val med en gemensam satsning på hållbar konsumtion.

I Norden har vi bland de högsta ekologiska fotavtrycken i världen. Ohållbara konsumtionsvanor i de nordiska länderna innebär en stor gemensam utmaning. Det nordiskasamarbetet kommer att arbeta för att göra det lättare för de nordiska medborgarna att leva en hållbar livsstil som är både hälsosam samt miljö- och klimatvänlig.

Nordiska ministerrådet ska år 2021–2024:

- bidra till att underlätta och snabba på **normaliseringen av hållbara livsstilar** i Norden. Detta genomförs genom ett tvärgående initiativ kring hållbar livsstil med fokus på kunskapsunderlag, policyutveckling, samt kommunikation kring beteende- och kulturförändring. (4.5, 4 x 40 puljen)
- ta fram metoder för att utvärdera **konsumtionens miljö-och climateffekter**. Detta ska stödja det nordiska arbetet med att ta fram bättre lösningar för att minska konsumtionsbaserad miljö- och klimatpåverkan. (4.4)
- utveckla den **nordiska miljömärkningen Svanen**. Genom denna satsning ska nordiska medborgare lättare kunna välja miljö- och klimatvänliga alternativ. (4.4, 4.5, 4 x 40 puljen)
- genomföra en satsning på **utbildning om hållbar utveckling** för alla utbildningsnivåer. Insatsen ska stärka lärarnas roll i samhället samt främja kunskap och färdigheter som bidrar till att barn och ungdomar är rustade för att skapa morgondagens hållbarare samhälle. (4.2)
- främja **hälsosam och hållbar matkonsumtion**, och innovation inom den nordiska livsmedelssektorn. Det innebär bland annat fortsatt arbete med initiativet Ny Nordisk Mat och att utveckla de nordiska näringsrekommendationerna. Arbetetska även bidra till att avfall ska minska genom en effektiv och enhetlig datummärkning i hela Norden och genom att utveckla de nordiska näringsrekommendationerna. (4.6)
- bidra till att skapa **krav på ekodesign**, det vill säga krav på att produkter ska vara energisnåla och kunna repareras och återanvändas för att gynna en effektiv resursanvändning och energieffektivitet. En informationskampanj ska genomföras om ny förbättrad energimärkning. (4.1, 4:4)
- främja **gröna natur- och kulturupplevelser** i Norden. Detta genomförs genom gröna konst-, kultur- och kulturarvssatsningar, utvecklande av attraktiva områden för friluftslivet, understöda utvecklingen av hållbar kulturturism. (4.4, 4.7)
- bidra till **debatter om hållbar utveckling och konsumentbeteenden** i Norden och globalt. Här spelar de nordiska kulturinstitutionerna en central roll.

Mål 5

Bidra till en positiv utveckling i det internationella miljö- och klimatsamarbetet, bland annat genom att främja nordiska gröna lösningar i resten av världen.

Dagens miljö- och klimatutmaningar är till stora delar gränsöverskridande och kan varken lösas nationellt eller regionalt utan ställer krav på internationellt samarbete och globala partnerskap. Genom att sprida nordiska lösningar och internationell miljö- och klimatsamarbetet, kan det nordiska miljö- och klimatsamarbetet starkt bidra till Parisavtalet om klimatförändringar och Agenda 2030 för hållbar utveckling och internationell miljö- och klimatpolitik.

Nordiska ministerrådet ska år 2021–2024:

- bidra till de nordiska ländernas arbete med [internationella förhandlingar](#) och aktivt verka för ett ambitiöst genomförande av miljö- och klimatavtal (5:3). Norden kommer framför allt att verka för en ambitiös första global översyn under Parisavtalet. Norden vill även agera internationellt pådrivande för globala avtal mot marin plastnedskräpning och mikroplaster. Norden agerar också för att driva på för att uppnå ett ambitiöst ramverk för biologisk mångfald och ett nytt avtal för kemikalier och avfall. (5.3)
- genomföra [nordiska kultursatsningar internationellt](#) för att synliggöra och marknadsföra nordisk konst och kultur (5:5). Här uppmärksammas särskilt nordiska modeller i förhållande till bland annat hållbarhet, innovation och mobilitet. (5.5)
- stödja [samarbete med de baltiska länderna](#) som bidrar till kunskap om grön omställning, inom ramen för samarbetsprogrammet för utbildning och Nordplus. (5.2)
- stötta det regionala och internationella samarbetet i Arktis och Barentsregionen med fokus på samhällsutveckling, miljö- och klimatfrågor.

Ett konkurrenskraftigt Norden

Ett konkurrenskraftigt Norden

Tillsammans ska vi främja grön tillväxt i Norden baserad på kunskap, innovation, mobilitet och digital integration.

Fram till år 2024 ska Nordiska ministerrådet:

- Stödja kunskap och innovation och göra det lättare för företag i hela Norden att till fullo utnyttja de utvecklingsmöjligheter som den gröna, tekniska och digitala omställningen och den växande bioekonomin skapar
- Utveckla färdigheter och välfungerande arbetsmarknader som matchar kraven som den gröna omställningen och den digitala utvecklingen ställer och som stödjer den fria rörligheten i Norden
- Dra nytta av digitalisering och utbildning för att binda de nordiska länderna ännu närmare varandra.

Ett konkurrenskraftigt Norden

Den strategiska prioriteringen *Ett konkurrenskraftigt Norden* kopplar främst till följande globala hållbarhetsmål under Agenda 2030. Därutöver kopplar den strategiska målsättningen till den nordiska målsättningen om uppnåendet av fri rörlighet.

Mål 6

Nordiska ministerrådet ska stödja kunskap och innovation och göra det lättare för företag i hela Norden att till fullo utnyttja de utvecklingsmöjligheter som den gröna, tekniska och digitala omställningen och den växande bioekonomin skapar.

Norden är en ledande region inom fältet för kunskap och innovation. Trots det krävs ständig utveckling för att säkerställa den gröna och digitala omställningen. Det nordiska samarbetets satsarpå att stärka utbildning och forskning, främja digitaliseringen och stärka näringslivet.

Nordiska ministerrådet ska år 2021–2024:

- bidra till att bygga upp gemensam **kunskap och forskning**. Genom att stärka kopplingen mellan utbildning, forskning och innovation, kan barn, unga och vuxna bättre förberedas på framtidens gröna och digitala samhälle. (6.2) Forskningsinstitutionen Nordforsk ska bidra till att göra Norden världsledande inom forskning och innovation, och stödja toppforskning om grön samhällsutveckling och hållbar omställning (6.1).
- i högre grad **involvera näringslivet** i arbetet med den gröna omställningen i Norden. Genom stärkta partnerskap mellan offentliga och privata aktörer blir arbetet effektivare för att uppnå av koldioxidneutralitet och cirkulär ekonomi.
- ta fram kunskapsunderlag kring **utnyttjande av lokala lösningar och smart specialisering** för att påskynda den gröna omställningen. Detta ska ge kunskap om hur man skapar ett konkurrenskraftigt näringsliv i gleset befolkade områden. (6.9)
- bidra till att nordiska företag rustas för att utnyttja **data och digital teknologi** till innovation och smarta lösningar. Norden kan bidra till att sätta dagordningen globalt och främja centrala värden som tillit, säkerhet och brukarpassning i den digitala utvecklingen. Nordiska ministerrådet kommer därför att satsa på fler insatser som stödjer en säker användning av digitala teknologier, såsom 5G och konstgjord intelligens och databaserade lösningar. Detta omfattar även förebyggande insatser för att identifiera och minska säkerhetsrisker som följer av att ny digital teknologi tas i bruk. (6.16)
- främja tillgången till **digitala tjänster över gränserna** i den nordisk-baltiska regionen så att det blir lättare att studera, arbeta och driva företag i ett annat land i regionen (6.14, 4x40-puljen).
- driva på utvecklingen på nordisk nivå om **datautveckling och öppna data** på prioriterade områden. Här ingår att göra företagens ekonomiska data tillgängliga i hela Norden (6.7) och dela data mellan transportföretag för att öka kapacitet och effektivisera leveranser (6.6). Ett prioriterat område är att göra det möjligt att dela hälsodata mellan de nordiska länderna på ett snabbt och säkert sätt. Detta är till stor nytta för forskning, innovation, hälsa och sjukvård och det främjar hälsa och välfärd både utanför och i Norden. (6.8, 6.10, 4x40-puljen).
- bidra till målet att nordiska företag inom **life science och hälsoteknologi** ska vara ledande i världen. Det är ett ambitiöst mål och det ska nås bland annat via samarbete kring en gemensam nordisk marknadsföring. Det ska också bli enklare för företag att utveckla lösningar på sjukhus i Norden. (6.8).

- stärka **bioekonomin** i Norden som en drivkraft för tillväxt och grön omställning. Insatserna ska stödja konkurrenskraftiga biobaserade industrier, hållbar produktion av biomassa och en hållbar resursförvaltning (6.13, 6.17, 4x40-puljen) Här ingår att stärka digitaliseringen inom bioekonomi. Ett konkret mål är att binda samman testbäddar inom skogs- och lantbruket under Nordic Testbed Network (8.9).
- bidra till att Norden är ledande i utvecklingen av en **hållbar havsekonomi**. Det görs därför en satsning för att stärka innovation och teknikutveckling inom nordiska havsnäringen och skeppsfarten. (6.11 och 4x40). Samarbetet ska stärka kunskapsunderlaget för en hållbar och resurseffektiv produktion av sjömat. Hit hör insatser kring fiskerikriminalitet, spökfiske, invasiva arter och storskalig tångodling.
- stärka **kulturutbytet mellan Norden och omvärlden** och profilera Norden som en innovativ och kreativ region. En stor kultursatsning som genomförs under perioden är Nordic Bridges som äger rum i Kanada 2022. (6.5).
- arbeta för att utveckla **turistnäringen** i Norden. Fokus ligger på digitalisering och innovation för att stärka konkurrenskraften i branschen, en stärkt profilering av Norden på långdistansmarknader samt skapa bra villkor för hållbar turism.

Mål 7

Nordiska ministerrådet ska utveckla färdigheter och välfungerande arbetsmarknader som matchar kraven som den gröna omställningen och den digitala utvecklingen ställer och som stödjer den fria rörligheten i Norden.

Vår arbetsmarknad är i ständig och snabb förändring. Den gröna omställningen och digitala utvecklingen ställer nya krav. Det nordiska samarbetet kommer att bidra med insatser för livslångt lärande för att möta dessa utmaningar. Den fria rörligheten för människor och företag i Norden ska främjas genom att skapa förutsättningar för ökad mobilitet och tillväxt. I detta arbete kommer den nordiska arbetsmarknadsmodellen utgöra en viktig del.

Nordiska ministerrådet ska år 2021–2024:

- bidra till att alla ska ha möjlighet att lära sig och utvecklas genom hela livet genom nordiskt samarbete både inom utbildnings- och arbetslivsområdet. Insatserna har fokus på [livslångt lärande och framtidens kompetenser](#) genom att bidra till att barn, unga och vuxna är rustade till att möta och bidra till ett samhälle i förändring (7.2, 7.4, 7.8). Det nordiska nätverket för vuxnas lärande (NVL) ska bidra till att främja livslångt lärande i Norden, bland annat genom att utveckla och implementera strategier. (7.3)
- arbeta i dialog med arbetsmarknadens parter för att uppnå ett [ökat arbetsdelta-gande](#) i Norden, framförallt bland utsatta grupper. Ministerrådet ska genomföra insatser för att stärka människors anknytning till arbetsmarknaden och prioriterade grupper under perioden är invandrare och flyktingar, unga, personer med funktionsnedsättning och äldre (7.9, 4x40-puljen).
- Genomföra ett pilotprojekt för att ta fram kunskap utifrån [erfarenheterna från COVID-19-krisen för de nordiska arbetsmarknaderna](#). I detta ingår att ta fram kunskap om de olika strategier som tillämpats vad gäller åtgärder, restriktioner, nedstängning samt effekterna av vidtagna åtgärder. Projektet kommer att fokusera på hur arbetsmarknaden kan stabiliseras efter en krissituation.
- främja [mobilitet](#) i Norden vilket är grundläggande för det nordiska samarbetet. Den fria rörligheten för människor och företag ska underlättas genom att Nordiska ministerrådet arbetar för att motverka gränshinder som hämmar mobilitet och tillväxt. Här har Gränshinderrådet inom Nordiska ministerrådet ett uppdrag för att identifiera och lösa gränshinder. Samarbetet om genomförande av nationell och EU-lagstiftning utgör en viktig del av detta. Satsningar görs för att identifiera åtgärder som ökar mobiliteten av kunskap och kompetens över gränserna i Norden och som främjar regional tillväxt och en gemensam nordisk arbetsmarknad. Konkret exempel på fokusområde de kommande åren är att arbeta för att nordiska [yrkes- och utbildningskvalifikationer](#), så långt som möjligt, omedelbart erkänns i de andra nordiska länderna. (7.5)
- bidra till ökad mobilitet och regional tillväxt genom [konst- och kultursamarbetet](#) i Norden. Insatser kommer att göras för utbyte av kunskap, kompetenser och kontakter, samt för att stärka kulturnätverken på tvärs av gränserna. Det sker genom de nordiska kulturstödsprogrammen och kulturinstitutionernas aktiviteter.
- initiera ett forskningsprojekt som ska bidra till att förebygga och [bekämpa sexuella trakasserier](#) inom olika branscher i arbetslivet. Projektet är en uppföljning på ministerrådets insatser i kölvattnet av #MeToo. (7.1)

Mål 8

Nordiska ministerrådet ska dra nytta av digitalisering och utbildning för att binda de nordiska länderna ännu närmare varandra.

Integrering av de nordiska länderna kan genomföras på flera olika sätt – men utbildning och digitalisering är viktiga verktyg för detta. Utbildning har länge bidragit till mobilitet i Norden och bidrar till att skapa förståelse och kunskap om varandra. Digitalisering öppnar för nya möjligheter att stärka kopplingarna mellan länderna och kan bidra till ännu större mobilitet i regionen.

Nordiska ministerrådet ska år 2021–2024:

- öka satsningarna för att uppnå **gränsöverskridande digitala tjänster**. Målet är att offentliga digitala tjänster kan användas över gränserna så att det blir lättare att driva företag, studera och arbeta i ett annat nordiskt land.
- arbeta för att en större andel barn och unga får hela eller delar av sin **utbildning i ett annat nordiskt land** (8.2). Här spelar Nordplus, de nordiska avtalen på utbildningsområdet och sektorns arbete med ömsesidigt erkännande av utbildningar viktiga roller. Under år 2021–2024 ska Nordplus fortsätta att stödja tusentals mobilitetsaktiviteter för barn, unga och vuxna i hela Norden och Baltikum.
- prioritera arbetet med **digitalisering inom utbildningssektorn**. De överordnade målen är att stärka utbildningskvalitén och de digitala kompetenserna på alla utbildningsnivåer samt att öka kännedomen om nya digitala inlärningsmetoder och verktyg, bland annat inom högre utbildning. (8.1).
- utveckla den **nordiska forskningsinfrastrukturen**. Nordic Research Infrastructure Hub (8.4), som är ett samarbete mellan nordiska forskningsinstitutioner, ska stärka den nordiska

kompetensen på området. Det ska bidra till kostnadsbesparingar och bättre kvalitet inom forskningen. Nordiskt samarbete kommer att bidra till att utveckla avancerade IT-verktyg och tjänster för att öka produktiviteten för forskningen. Målet är att skynda på utvecklingen av kostnadseffektiva och goda e-infrastruktur tjänster, som når utanför landsgränserna.

Ett socialt hållbart Norden

Ett socialt hållbart Norden

Tillsammans ska vi främja en inkluderande, jämställd och sammanhängande region med gemensamma värderingar och ökat kulturutbyte och stärkt välfärd.

Fram till år 2024 ska Nordiska ministerrådet:

- Bidra till en god, jämställd och trygg hälsa och välfärd för alla
- Arbeta för att få med alla nordiska medborgare i den gröna omställningen och den digitala utvecklingen, utnyttja potentialen i omställningen samt motverka att klyftorna i samhället ökar på grund av omställningen
- Ge det nordiska civilsamhället, särskilt barn och unga, en starkare röst och delaktighet i det nordiska samarbetet samt öka deras kunskaper om grannländernas språk och kultur
- Upprätthålla tilliten och sammanhållningen i Norden, de gemensamma värderingarna och den nordiska gemenskapen med fokus på kultur, demokrati, jämställdhet, inkludering, icke-diskriminering och trygghet.

Ett **socialt hållbart** Norden

Den strategiska prioriteringen *Ett socialt hållbart Norden* kopplar främst till följande globala hållbarhetsmål under Agenda 2030:

Mål 9

Nordiska ministerrådet ska bidra till en god, jämställd och trygg hälsa och välfärd för alla.

God hälsa och välfärd är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att nå sin fulla potential och att bidra till samhällets utveckling. Den nordiska välfärdsmodellen, med jämlik tillgång för alla till hälso- och välfärdstjänster, står inför ett antal utmaningar och behöver därför värnas och förnyas. Genom kunskap och erfarenhetsutbyte bidrar det nordiska samarbetet till att främja lösningar som fungerar. Detta gäller särskilt utsatta grupper. Förebyggande, tidiga insatser som skapar förutsättningar för god fysisk och psykisk hälsa är prioriterade.

Nordiska ministerrådet ska år 2021–2024:

- vidareutveckla den nordiska välfärdsmodellen med särskilt fokus på utsatta barn, unga och vuxna, insatser för glesbefolkade områden och stärkt samarbete med frivilligorganisationer.
- vidareutveckla det nordiska samarbetet på hälsoområdet för att säkra en bättre hälsa för alla, trots de utmaningar som bland annat den åldrande befolkningen och COVID19 har medfört. Att stärka en sund livsstil som motverkar livsstilssjukdomar är avgörande för en god och jämlik hälsa samt för att avlasta hälso- och sjukvården. Förbättrad folkhälsa och mental hälsa, särskilt för barn och unga, digitalisering och innovation i hälsa och välfärd samt bekämpning av antibiotikaresistens är exempel på några fokusområden som är viktiga inom det nordiska samarbetet. Nordiskt kunskapsutbyte, forskning och nytänkande behövs för att hitta effektiva systemstärkande insatser och interventioner.
- göra satsningar för att möta utmaningarna med åldrande befolkning, utflyttning och stora avstånd i de glesbefolkade områdena i Norden. Nordiska ministerrådet kommer därför göra satsningar för att öka kunskapen om hur man skapar goda förutsättningar för samhällsdeltagande, och upprätthåller god hälsa, sysselsättning och välfärdssystem i de här specifika förhållandena. Det här görs bland annat genom att utbyta bra exempel på lösningar mellan de nordiska länderna. (9.4)
- bidra till effektivare insatser för att stärka social inkludering, tillhörighet och trivsel för barn, unga och vuxna i utsatta positioner. I detta ingår att främja ungas trivsel i utbildningssystemet genom att arbeta för en sund prestationskultur. (9.2, 9.3) Dessutom kommer Nordplus, som är ett program för hela utbildningssystemet, under 2023 och 2024 särskilt att fokusera på det socialt hållbara Norden, i projekt som berör bland annat god, jämlik och trygg hälsa och välfärd för alla.
- integrera och genomföra hållbar utveckling, jämställdhet och ett barn- och ungaperspektiv i all verksamhet inom Nordiska ministerrådet (9.1, 9.5, 4x40-puljen).
- implementera LGBTI-personers lika möjligheter, behandling och rättigheter i Norden som ett politikområde i det nordiska samarbetet. Insatser kommer att omfatta forskning och kunskapsunderlag, tvärasektoriella projektsamarbeten, stöd till civilsamhällets nordiska nätverk, synliggörande och kommunikation.

- bidra med insatser för att möta de utmaningar och betydande konsekvenser på social- och hälsovårdsområdet som [COVID19](#) innebär. (9.8) Äldre, och personer med funktionsnedsättning samt andra utsatta grupper har drabbats särskilt hårt. Vårt samhälle har visat sig vara mer sårbart än vi tidigare har insett. Det är därför särskilt viktigt att ha fokus på de sociala konsekvenserna av krisen. Bättre kunskap om detta och vilka insatser som de olika nordiska länderna har för att motverka negativa effekter kommer att vara ett centralt fokusområde för det nordiska samarbetet.
- arbeta för förbättrad hälsovårdsberedskap, som tar lärdom av COVID-19 för att bidra till bättre [hantering av kriser](#), t.ex. pandemier *eller andra hälsokriser*, genom bland annat samarbete om försörjningssäkerhet så som stabil produktion och säker distribution av livsmedel och läkemedel (9.10). Den nordiska läkemedelsgruppen kommer fortsatt arbeta med beredskap på vaccinations- och läkemedelsområdet.
- bidra till att utveckla det nordiska samarbetet inom samhällssäkerhet med anledning av den pågående covid-19-krisen. Genom en vidareutveckling av det nordiska forskningsprogrammet samhällssäkerhet i NordForsks regi ska nordiska samarbetet bidra till forskningsbaserad kunskap om hanteringen av covid-19-pandemin, analysera effekten av de genomförda åtgärderna, jämföra åtgärder och bedriva erfarenhetsutbyte över hela Norden. (9.6)
- samarbeta inom ramen för One Health-initiativet för att förbättra hanteringen av [läkemedel](#) i Norden samt minska användningen av antibiotika internationellt. De nordiska länderna kan gemensamt anpassa livsmedelsmyndigheternas arbete till de förändringar som kan förväntas bli ett resultat av COVID19.

Mål 10

Nordiska ministerrådet ska arbeta för att få med alla nordiska medborgare i den gröna omställningen och den digitala utvecklingen, utnyttja potentialen i omställningen samt motverka att klyftorna i samhället ökar på grund av omställningen.

Ett jämlikt samhälle bygger på principen om allas lika rättigheter och möjligheter oberoende av t.ex. kön, etnicitet, religion, funktionsvariation, ålder och annan ställning. Jämställdhet är en förutsättning för att en inkluderande omställning av samhället skall gå att genomföra. Det nordiska samarbetet ska verka för ett samhälle där ingen lämnas utanför i utvecklingen mot hållbarhet.

Nordiska ministerrådet ska år 2021–2024:

- arbeta för en [socialt hållbar grön omställning](#) som inte ökar ojämlikheterna i det nordiska samhället. Arbetet syftar till att motverka socio-ekonomiska, kulturella och geografiska utmaningar kopplade till den gröna omställningen.
- arbeta för att [alla regioner i Norden](#) ska bli en del av den gröna omställningen. Kartläggningar och erfarenhetsutbyte ska motverka att sociala utmaningar är överrepresenterade i vissa områden. (10.5) Satsningarna riktar sig i lika hög grad till områden i städerna som på landsbygden.
- bidra till att omställningen till en klimatneutral ekonomi kan ske parallellt med en [hållbar ekonomisk tillväxt](#) genom att ta fram ny forskning. Omställningen ska inte heller öka skillnaderna, exempelvis mellan stad och landsbygd. (10.8, 4x40-puljen).
- ge nordiskt stöd till [LGBTI- och jämställdhetsområdet](#) för att genomföra projekt som motverkar diskriminering och könssegregering på arbetsmarknaden.
- främja ett jämställt, inkluderande och tillgängligt [konst och kulturliv](#) i Norden bland annat genom de nordiska kulturinstitutionerna.
- utreda hur den gröna omställningen inom [energisektorn](#) kan genomföras utan att rubba den sociala balansen. (10.1). Projektet ska bland annat resultera i förbättrad analyskapacitet på området och forskning kring hur kring hur andelen kvinnor inom energisektorn kan ökas. (10.1)
- stärka och utvidga det nordiska ledarskapet gällande tillit och ansvar i digitaliseringen av samhällsfunktioner, både inom EU och globalt. Målet är att skapa en hållbar, rättvis och inkluderande praxis för utvecklingen av [säkra digitala lösningar](#) som bygger på transparens och säker användning av data.
- genomföra insatser kring jämlik tillgång till välfärdstjänster i hela Norden i syfte att skapa regional utveckling och minska utanförskap. En nordisk satsning görs för att bidra till omställning av vård och omsorg för att ta vara på [digitala lösningar samt erbjuda vård och omsorg på distans](#), främja innovation och minska klimatpåverkan. (10.10, 4x40-puljen)
- med hjälp av erfarenhetsutbyte och utveckling av nya metoder, skapa verktyg för att nå majoriteten av de nordiska konsumenterna, och göra [hälsosamma och klimatvänliga matalternativ](#) attraktiva för alla. (10.11).
- utveckla gemensamma nordiska indikatorer för mediekunskap för befolkningen i de nordiska länderna. Syftet är att stärka människor som medvetna medieanvändare och [öka förmågan att stå emot desinformation och propaganda](#). (10.9, 4x40-puljen).

Mål 11

Nordiska ministerrådet ska ge det nordiska civilsamhället, särskilt barn och unga, en starkare röst och delaktighet i det nordiska samarbetet samt öka deras kunskaper om grannländernas språk och kultur.

Nordiska medborgare ska uppleva att det nordiska samarbetet är till för dem och skapar nytta. Språk och kultursatsningar är viktiga verktyg för att skapa en integrerad region och en kulturell gemenskap. Barn och unga är prioriterade målgrupper eftersom en förutsättning för att nå visionen är att öka barns och ungas välbefinnande, deras möjlighet att utöva sina rättigheter, och bli hörda. Det nordiska samarbetet ska stärka samarbetet med civilsamhället och planera och genomföra fler projekt i samarbete med barn och unga.

Nordiska ministerrådet ska år 2021–2024:

- arbeta med att stöda och **inkludera civilsamhället** i arbetet med visionen. Det nordiska civilsamhället kommer att stödas för att etablera kontakter på tvärs av de nordiska länderna och kommer att löpande inkluderas i Nordiska ministerrådets arbete.
- ge barn och unga en tydligare röst och större inflytande inom det nordiska samarbetet. Den nordiska barn- och ungdomskommittén (NORDBUK) samarbetar aktivt med det unga civilsamhället, och stödjer **barns och ungas egen möjlighet till delaktighet, organisering och inflytande i Norden**.
- bidra till **språk- och kulturförståelse** som är viktigt för upplevelsen av Norden som en gemenskap. Språk- och kulturförståelse är även viktigt för att öka intresset och motivationen för att studera eller arbeta i ett grannland. Nordiska ministerrådet stödjer både mobilitetssatsningar och satsningar på språkområdet. Nordiska ministerrådets stödprogram för livslångt lärande och mobilitet, Nordplus, stödjer nätverk och skolklassutbyte med fokus på språk.

Dessutom ger Nordplus stöd till tusentals mobilitetsfrämjande aktiviteter för barn, unga och vuxna i Norden. (11.2, 11.3). Ett annat viktigt stödprogram är Volt, som kommer att bidra till kultur- och språkprojekt som ska öka barnens läslust och stärka deras intresse för nordisk litteratur och språk. (11.1, 11.5 – 4x40-puljen).

- genomföra aktiviteter för att förbättra **barns och ungas ömsesidiga förståelse av danska, norska och svenska**. Här ingår ungdomstoppmöten och konferenser samt kurser för lärare och studenter. (11.3)
- prioritera satsningar för att Nordens barn och unga ska kunna lära känna **kultur** från de övriga nordiska länderna, bland annat genom de nordiska kulturinstitutionerna. Stödprogram på kulturområdet ska bidra till att konst och kultur skapas och förmedlas om, av och med barn och unga i Norden. (11.6).

Mål 12

Nordiska ministerrådet ska upprätthålla tilliten och sammanhållningen i Norden, de gemensamma värderingarna och den nordiska gemenskapen med fokus på kultur, demokrati, jämställdhet, inkludering, icke-diskriminering och yttrandefrihet.

De gemensamma nordiska värderingarna och den gemensamma kulturen stöder demokratin, tilliten och därmed sammanhållningen i Norden.

Nordiska ministerrådet ska år 2021–2024:

- bidra till att demokrati, inklusion och sammanhållning stärks i de nordiska skolornas utbildningsuppdrag. Målet är att främja utbildningssektorns förmåga att möta samhällsutmaningarna med **demokratiska medel och främja ett aktivt demokratiskt medborgarskap och kritiskt tänkande hos barn och unga**. (1.7, 12.1, 12.2, 12.7, 4x40-puljen).
- genomföra ett projekt om **LGBTI-barns och ungas trivsel och välbefinnande**. Fokus kommer att vara på erfarenhetsutbyte och kompetenshöjning inom skola och utbildningssektorn för att bidra till att alla barn och unga får samma förutsättningar att trivas i skolan oavsett kön, sexuell tillhörighet eller könsidentitet.
- verka för att det **nordiska kultursamarbetet** innebär att tillit, förståelse och gemenskap byggs upp genom delade kulturupplevelser. De många initiativen och samarbetsprojekten som förverkligas på kulturområdet och de satsningar som görs över gränser och kulturer är helt avgörande för den nordiska samhörigheten. (12.11).
- stödja de nordiska ländernas nationella **integrationspolitik** genom erfarenhetsutbyte och forskningsbaserad kunskap. En målsättning är att underlätta flyktingarnas och invandrarnas möjlighet att bli aktiva medlemmar i samhället.
- genomföra insatser för att uppnå en bättre **könsbalans på bioekonomins område**. Unga ska involveras i högre grad än hittills. Bioekonomin har stor betydelse för glest befolkade områden som ofta har demografiska utmaningar.
- bidra med forskning kring hur **extremism** kan förebyggas. Syftet är att minska rekryteringen av nya medlemmar till extremistorganisationerna i Norden och därmed bidra till samhällssäkerhet. (12.3)
- bidra till att fördjupa det **nordiska polissamarbetet** för att öka andelen uppklarade brott. (12.4). På längre sikt ska den grova gränsöverskridande kriminaliteten minska.
- initiera en utredning som ska bidra till att öka **rättssäkerheten** för enskilda invånare och för myndigheterna när den offentliga sektorn digitaliseras. Syftet är att bidra till skapa och upprätthålla förtroendet både mellan enskilda människor, och mellan invånare och myndigheter. (12.8, 4x40-puljen).

Hur uppnår vi stärkt nordiskt samarbete på de prioriterade områdena

Fokus på konkreta resultat

Nordiska ministerrådet kommer aktivt att följa upp arbetet med Vår Vision 2030 för att säkerställa en förändring och förflyttning. Uppföljning innebär att följa och utvärdera utvecklingen i Norden mot att bli världens mest hållbara och integrerade region, effekten av Nordiska ministerrådets arbete på utvecklingen i Norden, och resultatet av Nordiska ministerrådets enskilda insatsers påverkan på den totala effekten.

Nordiska ministerrådet kommer genomföra en halvtidsutvärdering av arbetet med visionen under 2022, i samband med den första statusrapporteringen till de nordiska statsministrarna. Därefter är planen att Nordiska ministerrådet genomför en slutrapportering av arbetet med visionen under 2024.

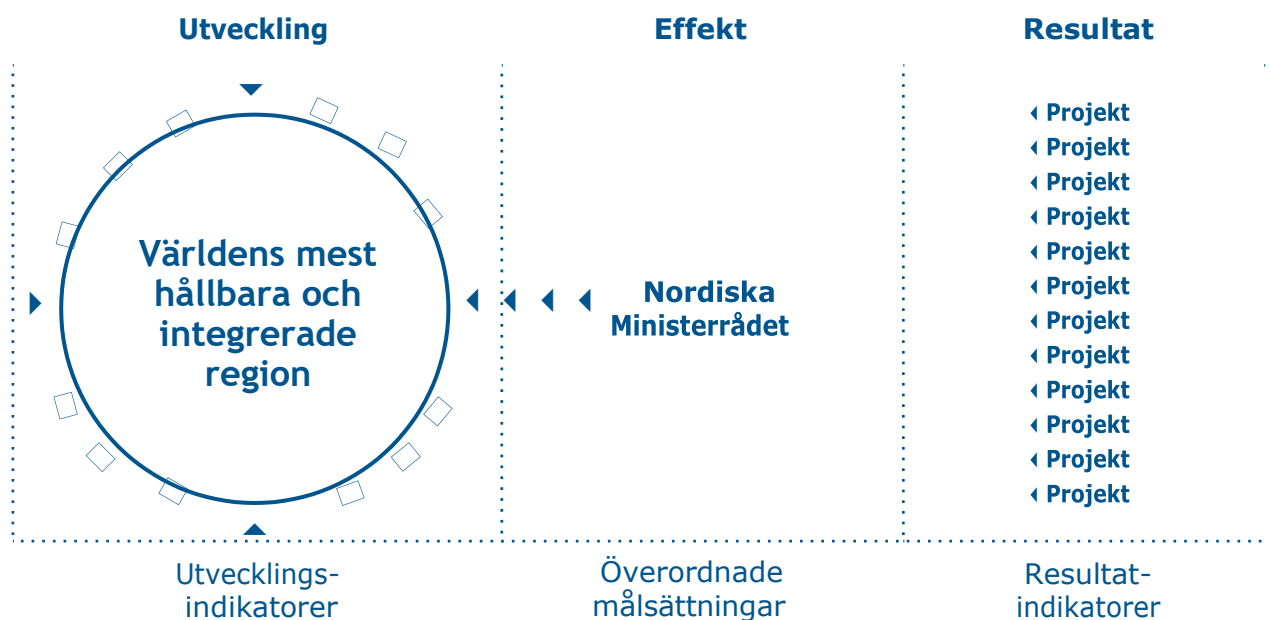
Stärkt arbete med hållbar utveckling, jämställdhet och barnrätts- och ungdomsperspektiv

Hållbar utveckling, jämställdhet och ett barnrätts- och ungdomsperspektiv är övergripande områden

som är viktiga för hela Nordiska ministerrådets arbete. Ansvaret att ta hänsyn till dessa i Nordiska ministerrådets arbete gäller alla som verkar inom eller på uppdrag av Nordiska ministerrådet oavsett politikområde. Genom att stärka detta arbete säkerställer vi att Nordiska ministerrådets arbete är hållbart, jämställt, inkluderande, representativt och tillgängligt, vilket är en förutsättning för att visionen ska kunna förverkligas.

Ökad involvering av civilsamhället

Nordiska ministerrådet kommer att arbeta för att involvera civilsamhället i arbetet med Vår vision 2030. Detta kommer att ske genom en ny modell för involvering av civilsamhället bestående av ett nordiskt civilsamhällsnätverk samt offentliga konsultationer. Syftet med detta arbete ska vara att bidra till att det nordiska civilsamhället är involverat och engagerat i det nordiska samarbetet och arbetet med Vår vision 2030.

Så blir Norden världens mest hållbara och integrerade region

Handlingsplan 2021-2024

Nord 2020:707

ISBN 978-92-893-6628-1 (PRINT)

ISBN 978-92-893-6629-8 (PDF)

ISBN 978-92-893-6630-4 (EPUB)

<http://doi.org/10.6027/politknord2020-707>

© Nordiska ministerrådet 2020

Layout: Mette Agger Tang

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er en af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en vigtig medspiller i det europæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde ønsker at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier landene imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest in-novative og konkurrencedygtige regioner.

Nordisk Ministerråd

Nordens Hus

Ved Stranden 18

1061 København K

www.norden.org

Læs flere nordiske publikationer: www.norden.org/da/publikationer